

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETİM MATERYALLERİNDEN YARARLANMAYA DÖNÜK ÖZ- YETERLİLİK ALGILARI

Özgen KORKMAZ

Anahtar Kelimeler:

Eğitim
Öğretim
Materyalleri
Öz-Yeterlilik

ÖZET

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz-yeterlilik algılarını belirlemektir. Bu araştırma, tarama modelinde yürütülen betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu; 637 eğitim fakültesi öğrencisi oluşturmaktadır. Verileri "Öğretim Materyallerinden Yararlanma Öz-Yeterlilik Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır ($\alpha=0,907$). Verilerin analizinde tek yönlü varyans analizi, LSD ve t testleri kullanılmış ($p<0,05$) ve şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz yeterlilik algıları "yüksek" düzeydedir. Bölümlere göre öğretmen adaylarının öz yeterlilik algıları hem toplam puan, hem de faktörler açısından anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Cinsiyetleri bakımından öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanma düzeylerine ilişkin öz yeterlilik algıları yalnızca "Tasarım" faktöründe farklılaşmaktadır.

Keywords:

Education
Instructional
materials
Self-
sufficiency

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine candidate teachers' perceptions of self-sufficiency on teaching material utilization. The study was a descriptive survey. Study group is composed of 637 education faculty students. Data were collected with a scale called "Self-Efficacy Scale of Teaching Material Utilization" ($\alpha=0,907$). Data analysis involved analysis of variance and LSD's and t-test ($p<0,05$). Results: Teacher candidates' self-sufficiency perceptions of teaching materials utilization levels are "high". Teacher candidates' self-sufficiency perceptions of teaching materials utilization levels are significantly different according to departments but significantly different according to genders for only "design".

1. GİRİŞ

Çağdaş eğitimin üzerinde önemle durduğu öğretmen yeterliklerinden birisinin de öğretim materyallerinden sınıf içerisinde etkin biçimde yararlanabilme becerisi olduğu ifade edilmektedir.(Gagné, Briggs ve Wager, 1992; Gagné, 1987).Öğretim materyallerinin bu denli önemsenmesi; öğretime katılan duyu organı sayısını artırması, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılaması, dikkat çektiği, hatırlamayı kolaylaştırması, zamandan tasarruf sağlaması, soyut kavramları somutlaştırması ve güvenli gözlem sağlaması (Heinich ve diğerleri, 2002; Halis, 2002; İşman, 2003; Yalın, 2003) nedenlerine bağlı olarak açıklanabilir.

Öğretim materyallerinin öğrenme-öğretme süreçlerinin verimliliğine beklenen katkıları sağlayabilmesi, materyallerin uygun şekilde tasarlanmış olmasına bağlıdır (Heinich ve diğerleri, 2002; Yalın, 2003). Bilgi sunumunda görsellerin kullanılmasının, bilginin kolay ve etkili hatırlanmasında son derece önemli olduğu sıklıkla vurgulanmaktadır (Alessi ve Trollip, 2001; Chi ve diğerleri, 1989; Dale, 1969; Morrison ve diğerleri, 2001). Bir görselin tasarlanmasındaki temel amacın, izleyicilerin dikkatlerini çekmek ve mesajları hatırlayabilmelerini sağlamak için bilgilerin kolayca anlaşılacağı bir iletişim ortamı oluşturmak olduğu belirtilmektedir (Szabo ve Kanuka 1998). Bu çerçevede yazı, renk ve grafiklerin, tasarımda nasıl kullanılacağına ilişkin olarak pek çok deneysel çalışma yapılmıştır (Aspillaga, 1991; Livingston, 1991; Szabo ve Poohkay, 1994; Szabo ve Kanuka, 1998). Bu çalışmalarda yazı yoğunluğu, yazı boyutu, çizgiler, kenar boşlukları, sütunlar, mesajın yerleştirilmesi, renk seçimi, grafik ve görsel kullanımı gibi çok farklı tasarım öğelerini ele alınmıştır. Bir başka ifadeyle bir görsel tasarlanırken bütünlük, odak noktası, denge, mesaj türü, zemin-arka plan ve hiyerarşi gibi bazı temel tasarım ilkeleri ile renk, yazı tipi, boşluk, boyut, çizgi gibi bazı temel tasarım öğeleri üzerinde durulmaktadır (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı, 2002; Halis, 2002; Heinich ve diğerleri, 2002; İşman, 2003; Kaya, 2006; Yalın, 2003). Bu tasarım ilke ve öğeleri, bir öğretim materyalini tasarlarırken, uyarlarırken veya seçerken, öğretim materyalinin uygunluğuna ilişkin temel ölçütleri oluşturmaktadır.

Bununla birlikte yalnızca öğretim materyallerinin temel ilkelere ve öğelere göre tasarlanmış olması, öğretme-öğrenme ortamlarına katkı sağlamak açısından yeterli olmayacağı söylenebilir. Öğretim materyalinin tasarım uygunluğunun yanı sıra, öğrenme-öğretme ortamında uygun şekilde kullanılması da önemlidir (Ornstein ve Lasley 2000). Buna göre, öğretim materyallerinin öğrenme-öğretme süreçlerine katkısının, büyük ölçüde öğretmenlerin materyal tasarlama ve kullanma yeterlilikleri ile ilgili olduğu söylenebilir (Heinich ve diğerleri, 2002). Sonuç olarak öğretmenlerin öğretim materyallerinden yararlanabilmeleri için tasarım ilkeleri, tasarım öğeleri ve öğretim materyallerini etkili kullanma ilkelerine hakim olması mesleki bir gerekliliktir (Hızal, 1992).

Alanyazında öğrenme-öğretme ortamlarında öğretim materyallerinin kullanılmasının önemini vurgulayan pek çok araştırma olmakla birlikte, öğretmenlerin sınıf ortamında öğretim materyallerinden yeterince yararlanamadıklarına ilişkin de pek çok araştırma bulgusuna rastlamak mümkündür (Budak ve Demirel, 2003; Fidan, 2008; ; Kaptan 2004; Karamustafaoğlu, 2006; Korkmaz, Seçkin, 2010; Ulusoy ve Gülüm, 2009; Yeşil, 2006). Bu araştırmalardaki temel ortak nokta öğretmenlerin öğretim materyallerine ilişkin olumlu yaklaşıma sahip olmakla birlikte bu olumlu algıya rağmen öğretim materyallerinden yeterince yararlanamamaları olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin öğretim materyallerine ilişkin olumlu düşüncelere sahip olmalarına rağmen, öğrenme-öğretme süreçlerinde neden yeterince

yararlanamadıklarının belirlenmesi, öğretim materyallerinden daha etkin yararlanmanın önündeki engelleri kaldırabilir. Bu araştırmada, öğretmenlerin öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz-yeterlilik algıları konu edilmiştir. Öz-yeterlilik, belli bir işin başarılabileceğine ilişkin inanç olarak tanımlanmaktadır. Bu inancın işe ilişkin davranışa teşebbüs edilip edilmemesi, bu davranıştaki devamlılığı, davranışa dair güdülenmeyi ve sonuç olarak performansı etkilediği ifade edilmektedir (Kotaman, 2008). Kişinin yapabilirliklerine dair güçlü inancının, devamlılığı ve çabayı artırdığı iddia edilmektedir (Bouffard-Bouchard, 1990).

1.1. Problem Cümlesi

Öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz-yeterlilik algıları nasıldır?

1.2. Araştırmanın Alt Problemleri

1. Öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz-yeterlilik algıları nasıldır?
2. Bölümlere göre öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz-yeterlilik algılarında bir farklılaşma bulunmakta mıdır?
3. Cinsiyete göre öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz-yeterlilik algılarında bir farklılaşma bulunmakta mıdır?

2. YÖTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, tarama modelinde yürütülen betimsel bir çalışmadır. Bu çalışmada, öğretmen adayı olan eğitim fakültesi öğrencilerinin, öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz-yeterlilik algıları betimlenmeye çalışılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu; Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesinin farklı bölümlerinde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersini almış olan toplam 637 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunun bölüm ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 1’de özetlenmiştir:

Tablo 1. Çalışma Grubunun Bölüm Ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Öğretmen Adaylarının Bölümleri	K	E	Toplam
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	15	18	33
Fen Bilgisi Öğretmenliği	45	50	95
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	15	10	25
Okul Öncesi Öğretmenliği	28	3	31
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	44	20	64

Sınıf Öğretmenliği	112	51	163
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	76	69	145
Türkçe Öğretmenliği	52	29	81
TOPLAM	387	250	637

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri, literatür taraması ve araştırmacı tarafından geliştirilen Öğretim Materyallerinden Yararlanma Öz-Yeterlilik Ölçeği" ve Kişisel Bilgi Formu kullanılarak kaynak gruplardan toplanmıştır. Ölçek, toplam 23 madde ve üç faktörden oluşmaktadır. Her bir madde; "(5) her zaman", "(4) çoğu zaman", "(3) bazen", "(2) nadiren", "(1) hiçbir zaman" seçeneklerinden oluşan bir ölçeği içermektedir.

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde ilk olarak alanyazın (Çoklar ve Odabaşı, 2009; Demirel, Seferoğlu ve Yağcı, 2002; Güven, 2006; Halis, 2002; İşman, 2003; Kaya, 2006; MEB, 2005; Varank ve Ergün, 2008; Yalın, 2003) taraması yapılmıştır. Bu çerçevede öğretim materyallerinin tasarım ilkeleri, öğeleri, materyallerin seçimine ilişkin genel ölçütler ve materyallerin ders içerisinde kullanımına yönelik temel ilkeler listelenmeye çalışılmıştır. Elde edilen bu liste, ölçeğin makul bir uzunlukta olmasını sağlamaya yönelik olarak beş eğitim teknolojisi alan uzmanı yardımıyla incelenmiş, bazı maddeler uygun şekilde birleştirilmiştir. Alanyazından edinilen bilgiler ve alan uzmanlarının katkısı ile 42 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Taslak biçimde oluşturulan maddeler; bir dilbilim uzmanına, bir eğitim teknolojisi alan uzmanına ve bir psikolojik danışmanlık ve rehberlik uzmanına içerik, ifade ve anlatım, imla ve noktalama hataları yönünden incelenmiştir. Yapılan eleştiriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak 42 maddelik taslak ölçek oluşturulmuştur.

İstatistiksel analizler çerçevesinde ölçekle toplanan veriler üzerinde, ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek üzere öncelikle KMO ve Bartlett test analizleri yapılarak faktör analizi yapıp yapılmayacağı belirlenmiştir. Analiz sonuçlarında, veriler üzerinde faktör analizinin yapılabileceği anlaşılmıştır (Balcı, 2009). Elde edilen değerlerden yola çıkılarak veriler üzerinde açımlayıcı faktör analizleri yapılmış; ölçeğin faktörlere ayrılma durumu temel bileşenler analizi ile belirlenmiş; Varimax dik döndürme tekniği kullanılarak da faktör yükleri incelenmiştir. Faktör yükü, 30'dan düşük olan maddeler elenerek analizler yinelenmiştir.

Bu işlemler sonucunda ölçekte kalan toplam 23 maddenin, üç faktör altında toplandığı görülmüştür. Son hali ile 23 maddelik ölçeğin KMO değerinin 0,925; Bartlett Testi değerlerinin $\chi^2=2692,682$; $sd=253$; $p<0,001$ olduğu belirlenmiştir. Ölçekte kalan 23 maddenin rotasyona tabi tutulmaksızın (unrotated) faktör yüklerinin 0,315 ile 0,593 arasında olduğu; buna karşılık varimax dik döndürme tekniği sonrasında rotasyona tabi tutulmuş haliyle bu yüklerin 0,504 ile 0,773 arasında olduğu görülmüştür. Diğer taraftan ölçek kapsamına alınan maddelerin ve faktörlerin toplam varyansın %45,512'sini açıkladığı belirlenmiştir. Bilindiği

üzere faktör yüklerinin 0,30'un altında olmaması ve davranış bilimleri açısından açıklanan varyans miktarının %40 olması yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2002; Eroğlu, 2008). Diğer taraftan 23 madde üç faktör altında toplanmıştır. Faktörlerdeki maddelerin içerikleri incelenerek faktör adları verilmiştir. "İçerik" adının verildiği faktör altında 9 madde; "Kullanım" adının verildiği faktör altında 8 madde; "Tasarım" adının verildiği faktör altında ise 6 madde toplanmıştır.

Ölçeğin iç tutarlılık düzeyinin belirlenmesinde Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı, kullanılmıştır. Tablo 2'de, ölçeğin KMO ve Bartlet test sonuçları, faktörlerin özdeğerleri, açıklanan varyans oranları ve iç tutarlılık katsayıları özetlenmiştir.

Tablo 2. Yapı Geçerliliği ve İç Tutarlılık

Faktörler	Madde Sayısı	KMO	Bartlet	Özdeğerler	Açıklanan Varyans	Cronbach Alpha
F1 (İçerik)	9		$\chi^2=2692$	7,673	17,018	0,837
F2(Kullanma)	8	0,925	,682;	1,530	15,575	0,685
F3(Tasarım)	6		sd=253;	1,260	12,919	0,431
Toplam	23		p<0,001	-	-	0,907

Tablo 2'de görüldüğü üzere tüm değerler bir ölçek için yeterli olmakla birlikte yalnızca F3 (Tasarım) faktörünün Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı olması gerekenden düşük çıkmıştır. Bununla birlikte ölçeğin kapsam ve yapı geçerliğinin bozulmaması için bu faktörün ölçek içerisinde korunması gerektiği düşünülmüştür.

2.4.Verilerin Analizi

Öğrencilerin, beşli likert tipi ölçeğe verdikleri cevaplara karşılık olarak elde edilen puanlar, faktörlerdeki madde sayısı farklılıkları nedeniyle standart bir nitelik göstermemektedir. Bundan dolayı elde edilen ham puanları, en düşüğü 20, en yükseği ise 100 puan olacak şekilde standart puanlara dönüştürülmesi uygundur. Ham puanların standart puana dönüştürülmesinde şu formülden yararlanılabilir:

$$X_{\text{standart.puan}} = \frac{X_{\text{hampuan}}}{\text{Ölç.Mad.Say.}} \times 20$$

Faktörlerden elde edilen puanlara karşılık gelen düzeyler şu şekilde özetlenebilir:

20-35:Çok Düşük Öz-yeterlilik Düzeyi

36-51:Düşük Öz-yeterlilik Düzeyi

52-67:Orta Öz-yeterlilik Düzeyi

68-83:Yüksek Öz-yeterlilik Düzeyi

84-100:Çok Yüksek Öz-yeterlilik Düzeyi

Hesaplanan puanlar üzerinde farklılaşmaları analiz etmek üzere t testi ve tek yönlü varyans analizi; farklılaşmaların kaynağını belirlemek üzere ise

LSD testleri kullanılmıştır. Farklılaşmaların tanımlanmasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi yeterli görülmüştür.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Öğretmen Adaylarının Öğretim Materyallerinde Yararlanmaya Dönük Öz-Algı Düzeyleri

Öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz-yeterlilik algı puan ortalamaları Tablo 3’de özetlenmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Öğretim Materyallerinden Yararlanmaya Dönük Öz-Yeterlilik Algıları

Öz-Yeterlilik	N	Min.	Maks.	X	Puan Karşılığı	ss
İçerik	637	24,44	100	77,22	Yüksek	10,91
Kullanma	637	40,00	100	79,40	Yüksek	10,51
Tasarım	637	20,00	100	79,41	Yüksek	11,55
Toplam	637	33,91	100	78,55	Yüksek	9,46

Tablo 3’de öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz yeterlilik puan ortalamalarının, faktörlere ve toplam puana göre 77,22 ile 79,41 arasında değiştiği görülmektedir. Öğretmen adayları; Tüm faktörler ve toplam puan açısından “yüksek” düzeyde öz-yeterlilik algısına sahiptirler. Diğer taraftan öğretmen adaylarının; en yüksek puan ortalamasının Tasarım ($X=79,41$), en düşük puan ortalamasının ise içerik ($X=77,22$) öz yeterlilik algılarına ilişkin olduğu belirlenmiştir.

3.2. Bölümlere Göre Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlilik Algı Düzeyleri

Tablo 4’de bölümlere göre öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük algılarındaki farklılaşma ile ilgili varyans analizi sonuçları özetlenmiştir.

Tablo 4. Bölümlere Göre Öğretmen Adaylarının Öğretim Materyallerinden Yararlanmaya Dönük Öz yeterlilik Algıları

Bölümleri	N	İçerik		Kullanma		Tasarım		Toplam	
		X	Ss	X	ss	X	ss	X	ss
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	33	79,80	9,97	82,35	8,50	83,23	11,71	81,58	8,21
Fen Bilgisi Öğretmenliği	95	76,96	13,94	78,29	12,82	74,98	15,47	76,91	12,66
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	25	76,89	9,73	77,20	8,79	77,60	10,07	77,18	7,73
Okul Öncesi Öğretmenliği	31	74,19	8,15	75,65	8,70	79,03	9,74	75,96	6,92
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	64	75,14	9,05	76,80	9,36	78,18	8,85	76,51	7,98
Sınıf Öğretmenliği	163	79,02	11,19	80,61	10,06	82,58	10,03	80,50	9,25

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	145	77,44	11,15	81,10	10,22	80,94	11,03	79,63	9,22
Türkçe Öğretmenliği	81	75,36	7,92	78,21	10,75	75,60	10,16	76,41	7,50
Toplam	637	77,22	10,91	79,40	10,51	79,41	11,55	78,55	9,46

Tablo 4’de, bölümlere göre öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanma düzeylerine dönük öz yeterlilik algıları görülmektedir. Genel olarak tüm bölümlerde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz yeterlilik algıları hem faktörler, hem de toplam puan açısından “yüksek” düzeydendir. Ancak en yüksek ve en düşük puan ortalamalarına göre bakıldığında; toplam puanlar açısından sırasıyla; Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümlerindeki öğrencilerin öz algılarının en yüksek olduğu görülmektedir. Buna karşılık, en düşük öz yeterlilik algı ortalamalarının ise sırasıyla, Okul Öncesi Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği ve Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümlerindeki öğretmen adayları ait olduğu belirlenmiştir.

Faktörler açısından en yüksek ve en düşük öz yeterlilik puanları incelendiğinde ise; içerik faktörü açısından en yüksek öz yeterlilik algı ortalamalarının sırasıyla Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına ait olduğu belirlenmiştir. En düşük ortalamalar ise okul Öncesi Öğretmenliği, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına aittir.

Kullanma faktörü açısından en yüksek öz yeterlilik algı ortalamalarının sırasıyla Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına ait olduğu belirlenmiştir. En düşük ortalamalar ise okul Öncesi Öğretmenliği ve Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına aittir.

Tasarım faktörü açısından en yüksek öz yeterlilik algı ortalamalarının sırasıyla Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına ait olduğu belirlenmiştir. En düşük ortalamalar ise okul Öncesi Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına aittir.

Bölümlere göre öğretmen adaylarının öz yeterlilik algılarındaki farklılaşmanın anlamlılık düzeyini ve kaynağını belirlemek için veriler üzerinde varyans analizi ve LSD testi uygulanmış ve sonuçları, Tablo 5’de özetlenmiştir.

Tablo 5. Bölümlere Göre Öğretmen Adaylarının Öğretim Materyallerinden Yararlanmaya Dönük Öz yeterlilik Algı Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi ve Scheffe Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kar.Ort	F	p	Scheffe
İçerik	G. Arası	1603,270	7	229,039	1,944	,050	• Böte ile RPD, Türkçe ve Okul Öncesi arasında • Sınıf ile RPD, Okul Öncesi ve Türkçe arasında
	G.İçi	74102,072	629	117,809			
	Toplam	75705,342	636				
Kullanma	G. Arası	2171,294	7	310,185	2,865	,006	• Böte ile RPD ve okul Öncesi arasında • Sosyal ile Fen, Okul Öncesi, RPD ve Türkçe arasında • Sınıf ile okul Öncesi, RPD ve Türkçe arasında
	G.İçi	68089,519	629	108,250			
	Toplam	70260,812	636				
Tasarım	G. Arası	5680,911	7	811,559	6,448	,000	• Böte ile Fen, RPD ve Türkçe arasında • Sınıf ile Fen, Matematik, RPD ve Türkçe arasında • Sosyal ile Fen ve Türkçe arasında
	G.İçi	79172,171	629	125,870			
	Toplam	84853,083	636				
Toplam	G. Arası	2240,147	7	320,021	3,679	,001	• Böte ile Fen, Okul Öncesi, RPD ve Türkçe arasında • Sınıf ile Fen, Okul Öncesi, RPD ve Türkçe arasında • Sosyal ile Fen, Okul Öncesi, RPD ve Türkçe arasında
	G.İçi	54710,359	629	86,980			
	Toplam	56950,506	636				

Tablo 5’de, öğretmen adaylarının öz yeterlilik algılarının; hem toplam puan [$F_{(7-636)}=3,679$, $p<0,05$], hem de faktörler açısından (İçerik [$F_{(7-636)}=1,944$, $p<0,05$]; kullanma [$F_{(7-636)}=2,865$, $p<0,05$]; Tasarım [$F_{(7-636)}=6,448$, $p<0,01$] bölümlere göre anlamlı bir farklılaşmanın olduğu görülmektedir. Bölümlere göre öğretmen adaylarının öz yeterlilik algı düzeylerindeki farklılaşmanın kaynağını belirlemek üzere veriler üzerinde yapılan LSD testi sonunda;

İçerik faktöründeki farklılaşma, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği ile Türkçe ve Okul Öncesi öğretmenliği; Sınıf Öğretmenliği ile Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerindeki öğretmen adayları arasında ortaya çıkmıştır. Farklılaşma, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği ile Sınıf Öğretmenliği bölümleri lehinedir.

Kullanma faktöründeki farklılaşma, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği ile Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Okul Öncesi öğretmenliği arasında ortaya çıkmıştır. Ayrıca Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ile Fen Bilgisi, Okul Öncesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Türkçe Öğretmenliği arasında; Sınıf Öğretmenliği ile Okul Öncesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerindeki öğretmen adayları arasında ortaya çıkmıştır. Farklılaşma, Bilgisayar ve Öğretim

Teknolojileri Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ile Sınıf Öğretmenliği bölümleri lehinedir.

Tasarım faktöründeki farklılaşma, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği ile Fen Bilgisi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Türkçe öğretmenliği arasında ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak Sınıf Öğretmenliği ile Fen Bilgisi, İlköğretim Matematik, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Türkçe Öğretmenliği arasında; Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ile Fen ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerindeki öğretmen adayları arasında ortaya çıkmıştır. Farklılaşma, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ile Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümleri lehinedir.

Toplam Puan açısından farklılaşma, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği ile Fen Bilgisi, okul Öncesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Türkçe öğretmenliği arasında ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak Sınıf Öğretmenliği ile Fen Bilgisi, Okul Öncesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Türkçe Öğretmenliği arasında; Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ile Fen Bilgisi, Okul Öncesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerindeki öğretmen adayları arasında ortaya çıkmıştır. Farklılaşma, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ile Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümleri lehinedir.

3.3. Cinsiyete Göre Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlilik Algı Düzeyleri

Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre öğretim materyallerinden yararlanma düzeylerine yönelik öz algı düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 6'da özetlenmiştir.

Tablo 6. Cinsiyete Göre Öğretmen Adaylarının Öğretim Materyallerinden Yararlanma Düzeylerine İlişkin Öz Yeterlilik Algıları

Değişkenler		N	\bar{X}	Ss	t	sd	p
İçerik	Bayan	387	77,1	10,2	-	635	,807
	Erkek	250	77,4	11,9	,244		
Kullanma	Bayan	387	79,7	9,5	,778	635	,437
	Erkek	250	79,0	11,9			
Tasarım	Bayan	387	80,6	10,5	3,39	635	,001
	Erkek	250	77,5	12,7	2		
Toplam	Bayan	387	78,9	8,6	1,26	635	,207
	Erkek	250	77,9	10,6	2		

Tablo 6'da görüldüğü gibi cinsiyetleri bakımından öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanma düzeylerine ilişkin öz yeterlilik algıları yalnızca "Tasarım" faktöründe farklılaşmaktadır ($t_{(2-635)}=3,392$, $p<0,05$). Buna karşın "İçerik", "Kullanma" ve "Toplam" öz yeterlilik puanları açısından anlamlı bir farklılaşma yoktur. Buna göre öğretmen adaylarının cinsiyetinin öğretim materyallerinden yararlanma öze yeterlilik algı düzeyleri üzerinde "Tasarı" boyutunda etkisinin olduğu söylenebilir. Ortalamalar incelendiğinde bu farklılaşmanın bayan öğretmen adayları lehine olduğu görülmektedir. Sonuç olarak Bayan öğretmen adaylarının

erkek öğretmen adaylarına göre öğretim materyallerinin tasarımına ilişkin öz yeterlilik algılarının daha yüksek olduğu, diğer boyular açısından ise fark olmadığı söylenebilir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Eğitim fakültesinin farklı bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya yönelik öz-yeterlilik algılarının belirlenmesini amaçlayan bu çalışma sonunda ulaşılan sonuçlar aşağıda tartışılmıştır.

1.Öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz yeterlilik algıları tüm faktörler ve toplam puan açısından "yüksek" düzeydedir. Diğer taraftan öğretmen adaylarının en yüksek puan ortalaması "tasarım", en düşük puan ortalamasının ise "içerik" öz yeterlilik algılarına ilişkindir. Buna göre öğretmen adaylarının öğretim materyallerinin tasarımı konusunda, mesaj tasarımına göre kendilerini daha yeterli hissettikleri söylenebilir.

Alanyazın incelendiğinde bu bulguyu destekler nitelikte sonuçlara rastlamak mümkündür. Fidan (2008) tarafından bir grup 4 ve 5. Sınıf öğretmeni üzerinde ilköğretimde araç gereç kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek üzere yapılan araştırma sonucunda İlköğretim öğretmenlerinin görüşüne göre derslerde araç gereç kullanmak hem öğretmen açısından hem de öğrenciler açısından oldukça yararlı sonuçlar doğurmaktadır. Öğretmenlerin araç gereçlere yönelik tutumlarının olumlu olduğu ve öğretmenler araç gereç kullanımının önemini bildikleri ifade edilmektedir. Karamustafaoğlu (2006) tarafından fen ve teknoloji dersi öğretmenleri üzerinde yapılan çalışmada elde edilen verilere dayalı olarak; ilköğretim okullarında, fen ve teknoloji öğretmenlerinin yürüttükleri derslerde öğretimi etkinleştirmek için materyal kullanımına olumlu yaklaştıkları ifade edilmektedir. Namlu (1998) tarafından öğretmenlerin eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik olarak 317 öğretmen tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin ders araç-gereçlerine karşı tutumları genel olarak ortalamanın üzerinde olduğu ifade edilmektedir. Kahveci (2010) tarafından bir grup öğrenci üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin teknolojinin öğrenme üzerindeki olumlu etkilerine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu ifade edilmektedir. Li (2007) tarafından öğretmen ve öğrencilerin teknolojinin sınıflara entegrasyonuna ilişkin düşüncelerini belirlemeye dönük olarak yaptığı çalışmada hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin tutumlarının pozitif olduğu, öğrencilerin tutumlarının ise öğretmenlere göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Ancak alan yazında her ne kadar öğretmen veya öğretmen adaylarının öğretim materyallerine ilişkin algıları, tutumları ve öz yeterlilik algılarının yüksek olduğuna ilişkin araştırmalara sıklıkla rastlanabilmekte ise de, buna rağmen öğretmenlerin öğretim materyallerinden yeterince yararlanamadıklarına ilişkin de pek çok bulguya rastlamak mümkündür.

Karamustafaoğlu (2006) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin materyal kullanma düzeylerinin genel olarak istenilir seviyede olmadığı ifade edilmektedir. Fidan (2008) tarafından ilköğretim 4 ve 5. Sınıf öğretmenleri üzerinde yapılan bir araştırmada öğretmenlerin araç gereç temininde ciddi sorunlar yaşadıkları, öğretmenlerin öğretim materyallerinden yeterince yararlanamamalarının sebebinin okullardaki donanım eksikliği olduğu vurgulanmaktadır. Benzer şekilde Ulusoy ve Gülüm (2009) tarafından ilköğretim sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenleri üzerinde yapılan araştırmada da materyal eksikliği, öğretim materyallerinden yeterince yararlanamamanın temel nedeni olarak ifade edilmektedir. Korkmaz, Seçkin (2010) tarafından yapılan bir araştırmada ise öğretmenlerin derslerde bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerini yeterince kullanmamalarının en önemli nedenlerinin; öğretim araçlarının ve materyallerinin eksikliği ve öğretmenlerin söz konusu materyalleri tasarlama veya kullanma becerilerindeki eksiklik olduğu ifade edilmektedir.

Sonuç olarak öğretmen veya öğretmen adaylarının öğretim materyallerinin öğrenmeye katkısı ve öğrenme ortamlarındaki önemine ilişkin düşüncelerinin ve tutumlarının olumlu ve öz-algılarının da yüksek olduğu, ancak buna rağmen öğretim materyallerinden yeterince yararlanamadıkları söylenebilir. Öğretim materyallerinin öğrenme-öğretme ortamlarına sağladığı katkıdan dolayı önemi göz önünde bulundurulduğunda, olumlu algı, tutum ve yüksek öz-yeterliliğe rağmen neden öğretim materyallerinden yeterince yararlanılamadığı sorusunun cevabının bulunması oldukça önemlidir. Buradan hareketle bu nedenlerin belirlenmesine yönelik farklı çalışmaların yapılması önerilebilir.

2. Bölümlere göre öğretmen adaylarının öz yeterlilik algıları hem toplam puan, hem de faktörler açısından anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Genel olarak bakıldığında Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgileri Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz yeterlilik algıları, özellikle okul öncesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Türkçe ve Fen Bilgisi öğretmen adaylarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin diğer bölümlere göre, birer öğretim teknolojisi olarak eğitim teknolojilerine ilişkin çok daha fazla ders alıyor olmalarından dolayı normal bir durum olarak değerlendirilebilir. Sınıf öğretmenliği bölümünde de sosyal bilgiler öğretimi, fen bilgisi öğretimi, matematik öğretimi ve ilköğretim yazma öğretimi gibi dersler öğretim materyallerinin sık sık gündeme gelmesi, sınıf öğretmenliği öğrencilerinin kendilerini öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük olarak çok daha yeterli buluyor olmalarına neden olmuş olabilir. Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü öğrencileri ise branşları gereği harita ve yer küre gibi öğretim materyalleriyle sık sık karşılaşılıyor olmalarından dolayı, öğretim materyallerine daha alışık olmuş olabilirler.

Alanyazında da branşların öğretim materyallerine yönelik algıları farklılaştırdığını teyit eder nitelikte araştırmalara rastlamak mümkündür. Namlu (1998) tarafından yapılan araştırmada da benzer şekilde sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin tutumlarının özellikle Türkçe ve Edebiyat, Yabancı dil, Matematik ve Fen Bilimleri branş öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu ifade edilmektedir. Gorder (2008) tarafından yapılan araştırmada sınıfta teknoloji kullanmaya ilişkin algıların ilköğretim ve orta öğretim de görev yapan öğretmenlere göre anlamı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Buna göre branşların öğretim materyallerine ilişkin algıyı farklılaştırdığı söylenebilir.

3. Cinsiyetleri bakımından öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanma düzeylerine ilişkin öz yeterlilik algıları yalnızca "Tasarım" faktöründe farklılaşmaktadır. Buna karşın "İçerik", "Kullanma" ve "Toplam" öz yeterlilik puanları açısından anlamlı bir farklılaşma yoktur. Buna göre bayan öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre öğretim materyallerinin tasarımına ilişkin öz yeterlilik algıların daha yüksektir. Diğer boyular açısından ise fark yoktur.

Alanyazında cinsiyetin öğretim materyallerine ilişkin algıyı hem farklılaştırdığına, hem de farklılaştırmadığına ilişkin kanıtlara rastlamak mümkündür. Karamustafaoğlu (2006) tarafında yapılan araştırmada fen ve teknoloji derslerinde erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre daha fazla öğretim materyali kullanmakla birlikte aralarında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Parker ve arkadaşları (2008) tarafından 3145 üniversite öğrencisi ve 441 öğretim elemanı üzerinde öğrencilerin Powerpoint ve web araçlarının öğrenmeye etkisine ilişkin algılarını farklı değişkenler açısından belirlemeye yönelik olarak yapılan araştırmada cinsiyetin öğrencilerin algıları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Araştırmada bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre öğretim materyallerini daha yararlı buldukları ifade edilmiş, ancak cinsiyete göre bu farklılaşma sürpriz olarak nitelenmiştir. Kahveci (2010) tarafında yapılan araştırmada bayan öğrencilerin olumsuz tutuma sahip olmamalarına rağmen erkek öğrencilere göre teknoloji kullanımı konusunda kendilerinden daha az emin oldukları, erkek öğrencilerin teknoloji kullanımı konusunda bayan öğrencilerden daha baskın oldukları ifade edilmektedir. Taiwo (2009) tarafından 150 öğretmen üzerinde yapılan bir araştırmada ise cinsiyetin öğretmenlerin sınıfta teknoloji kullanımına ilişkin algılarını farklılaştırmadığı belirlenmiştir.

5. KAYNAKLAR

Alessi, S. M., Trollip, S. R. (2001). *Multimedia for Learning: Mehtotds and Development*. 3rd ed. Massachusetts: Allyn & Bacon.

Aspillaga, M. (1991). Screen Ddesign: Location of Information and Its Effects on Learning. *Journal of Computer-Based Instruction*, 18(3), 89-92

Balcı, A. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: PegemA

Yayınları.

Bouffard-Bouchard, T. (1990). Influence of Self-efficacy on Performance in a Cognitive Task. *Journal of Social Psychology*, 130, 353-63.

Budak, Y. ve Demirel, Ö. (2003). Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyacı. *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Yönetimi Dergisi*, (33), 62-81.

Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Chi, M. T. H., Bassok, M., Lewsi, M. W., Reimann, P., Glaser, R. (1989). Self-explanations: How Students Study and Use Examples in Learning to Solve Problems. *Cognitive Science*, 13, 145-182.

Çoklar, A. N., Odabaşı, H. F. (2009). Eğitim teknolojisi standartları açısından öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme öz-yeterliliklerinin belirlenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 27*, 1 -16.

Dale, E. (1969). *Audiovisual Methods in Teaching*. 3th ed. New York: The Dryden Press.

Demirel, Ö., Seferoğlu, S., Yağcı, E. (2002). *Öğretim Teknolojiler ve Materyal Geliştirme*. 2. Baskı. Ankara: PegemA Yay

Demirel, Ö., Seferoğlu, S., Yağcı, E. (2002). *Öğretim Teknolojiler ve Materyal Geliştirme*. 2. Baskı. Ankara: PegemA Yay

Eroğlu, A. (2008). Faktör analizi. Ş. Kalaycı (Ed.), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (ss. 321-331). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Fidan, N., K., (2008). İlköğretimde araç gereç kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 1 (1), 48-61

Gagné, R. M. (1987). (Editör). *Introduction. Instructional technology: Foundations*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Gagné, R. M., Briggs, L. ve Wager, W. W. (1992). *Principles of instructional design*. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.

Gorder, L. M. (2008). A study of teacher perceptions of instructional technology integration in the classroom. *The Delta Pi Epsilon Journal*. Volume L, No. 2, Spring/Summer,

Güven, S., (2006). Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersinin kazandırdığı yeterlilikler yönünden değerlendirilmesi: (İnönü Üniversitesi eğitim fakültesi örneği), *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 165-179.

Halis, İ. (2002). *Öğretim teknolojiler ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel. Yay.

Heininich, R., Molenda, M., Russell, J., D., Smaldino, S., E. (2002). *Instructional Media and Technologies for Learning*. 7th ed. New Jersey: Merrill Prentice Hall.

Hızal, A. (1992). İlköğretim uygulamalarında eğitim teknolojisinden yararlanma olanakları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 81-87.

İşman, A. (2003). *Öğretim Teknolojiler ve Materyal Geliştirme*. İstanbul: Değişim Yay.

Kahveci, M. (2010). Students' perceptions to use technology for learning: measurement integrity of the modified fennema-shermanattitudes scales. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, Volume 9 Issue 1

Kaptan, F. (2004). Fen bilgisi öğretmen adaylarının teknolojiyi kullanmayla ilgili yeterlikleri üzerine bir inceleme. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 311, 39-47.

Karamustafaoğlu, O. (2006). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin öğretim materyallerini kullanma düzeyleri: Amasya ili örneği. *A Ü . Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 90-101.

- Kaya, Z. (2006). *Öğretim Teknolojiler ve Materyal Geliştirme*. 2. Baskı. Ankara: PegemA Yay.
- Korkmaz, Ö., Seçkin, T. (2010). Mesleki-teknik eğitim öğretmenlerinin bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerinden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Ün. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 11(3), 263-276.
- Kotaman , H. (2008). Özyeterlilik İnancı ve Öğrenme Performansının Geliştirilmesine İlişkin Yazın Taraması. *Uludağ Ün. Eğitim Fakültesi Dergisi XXI (1)*, 111-133.
- Li, Q. (2007). Student and teacher views about technology: A tale of two cities? *Journal of Research on Technology in Education*, 39(4), 377-397
- Livingston, L. A. (1991). The Effect of Color on Performance in an Instructional Gaming Environment. *Journal of Research of Computing in Education*. 24(2), 246-253.
- MEB. (2005). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. Erişim Tarihi: 1 Kasım 2010, URL: http://otmg.meb.gov.tr/belgeler/ogretmen_yeterlilikleri_kitabi/Öğretmen_Yeterlilikleri_Kitabi_genel_yeterlilikler_parça_2.pdf
- Morrison, G. R., Ross, S. M., Kemp, J. E. (2001). *Designing Effective Instruction*. 3rd ed. New York: Wiley/Jossey-Bass Education.
- Namlu, A.G. (1998). Öğretmenlerin eğitimde teknoloji yönelik tutumları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8.1-2,184-200.
- Ornstein, A. C., ve T. J. Lasley. (2000). *Strategies For Effective Teaching*. 3th Ed. New York: The McGraw-Hill Companies.
- Parker, R.E., Bianchi, A., Cheah, T. Y. (2008). Perceptions of instructional technology: Factors of influence and anticipated consequences. *Educational Technology & Society*, 11(2), 274-293.
- Szabo, M., Poohkay, B. (1994). So what if it's in colour and moves' A critique of multimedia. Vancouver, BC: Paper presented at ED-MEDIA `94 *World Conference on Educational Media Hypermedia*.
- Szabo. M., Kanuka, H. (1998). Effects of Violating Screen Design Principles of Balance, Unity, and Focus on Recall Learning, Study Time, and Completion Rate. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia*, 8(1), 23-42.
- Taiwo, S. (2009). Teachers' perception of the role of media in classroom teaching in secondary schools. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 8(1).
- Ulusoy, K., Gülüm, M. (2009). Sosyal bilgiler dersinde tarih ve coğrafya konuları işlenirken öğretmenlerin materyal kullanma durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 85-99.
- Varank, İ. , Ergün, S. S (2008). Uygulamaya dayalı eğitim teknolojileri ve materyal geliştirme yeterliliklerinin belirlenmesi. *8. Uluslar arası Eğitim Teknolojisi Konferansı*, Eskişehir: 8-9 Mayıs.
- Yalın, H. İ. (2003). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. 8. Baskı. Ankara: Nobel Yay.
- Yeşil, R. (2006). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf içi öğretim yeterlilikleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 61-78.

YAZARLAR HAKKINDA BİLGİ

Yrd. Doç. Dr. Özgen Korkmaz 1972 yılında Konya'nın Yunak ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada, liseyi ise Akşehir'de tamamladı. 1993 Yılında Gazi Ün. Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Bilgisayar Öğretmenliği lisans, 1996 yılında Afyon Kocatepe Ün. Fen Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar Eğitimi Yüksek Lisans, 2007 yılında ise Gazi Ün. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Teknolojisi alanında ise doktora eğitimini tamamladı. Halen Ahi Evran Ün. Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde görev yapmaktadır.

Ahi Evran ün. Eğitim Fak. BÖTE Blm.
Merkez Yerleşke Terme Cad. 40100 Kırşehir
ozgenkorkmaz@gmail.com
okorkmaz@ahievran.edu.tr

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETİM MATERYALLERİNDEN YARARLANMAYA DÖNÜK ÖZ- YETERLİLİK ALGILARI

Alanyazında öğrenme-öğretme ortamlarında öğretim materyallerinin kullanılmasının önemini vurgulayan pek çok araştırma olmakla birlikte, öğretmenlerin sınıf ortamında öğretim materyallerinden yeterince yararlanamadıklarına ilişkin de pek çok araştırma bulgusuna rastlamak mümkündür (Budak ve Demirel, 2003; Fidan, 2008; ; Kaptan 2004; Karamustafaoğlu, 2006; Korkmaz, Seçkin, 2010; Ulusoy ve Gülüm, 2009; Yeşil, 2006). Bu araştırmalardaki temel ortak nokta öğretmenlerin öğretim materyallerine ilişkin olumlu yaklaşıma sahip olmakla birlikte bu olumlu algıya rağmen öğretim materyallerinden yeterince yararlanamamaları olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin öğretim materyallerine ilişkin olumlu düşüncelere sahip olmalarına rağmen, öğrenme-öğretme süreçlerinde neden yeterince yararlanamadıklarının belirlenmesi, öğretim materyallerinden daha etkin yararlanmanın önündeki engelleri kaldırabilir. Bu araştırmada, öğretmenlerin öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz-yeterlilik algıları konu edilmiştir. Bu çerçevede araştırmanın problem cümlesi "Öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz-yeterlilik algıları nasıldır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Bu araştırma, tarama modelinde yürütülen betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu; Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesinin farklı bölümlerinde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersini almış olan toplam 637 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verileri, literatür taraması ve araştırmacı tarafından geliştirilen Öğretim Materyallerinden Yararlanma Öz-Yeterlilik Ölçeği" ve Kişisel Bilgi Formu kullanılarak kaynak gruplardan toplanmıştır. Toplanan veriler üzerinde farklılaşmaları analiz etmek üzere t testi ve tek yönlü varyans analizi; farklılaşmaların kaynağını belirlemek üzere ise LSD testleri kullanılmıştır. Farklılaşmaların tanımlanmasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi yeterli görülmüştür.

Eğitim fakültesinin farklı bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya yönelik öz-yeterlilik algılarının belirlenmesini amaçlayan bu çalışma sonunda ulaşılan sonuçlar şöyledir:

Öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz yeterlilik algıları tüm faktörler ve toplam puan açısından "yüksek" düzeydedir. Diğer taraftan öğretmen adaylarının en yüksek puan ortalaması "tasarım", en düşük puan ortalamasının ise "içerik" öz yeterlilik algılarına ilişkindir. Buna göre öğretmen adaylarının öğretim materyallerinin tasarımı konusunda, mesaj tasarımına göre kendilerini daha yeterli hissettikleri söylenebilir.

Yapılan alanyazın incelemesine göre öğretmen veya öğretmen adaylarının öğretim materyallerinin öğrenmeye katkısı ve öğrenme ortamlarındaki önemine ilişkin düşüncelerinin ve tutumlarının olumlu ve öz-algılarının da yüksek olduğu, ancak buna rağmen öğretim materyallerinden yeterince yararlanamadıkları söylenebilir. Öğretim materyallerinin öğrenme-öğretme ortamlarına sağladığı katkıdan dolayı önemi göz önünde bulundurulduğunda, olumlu algı, tutum ve yüksek öz-yeterliliğe rağmen neden öğretim materyallerinden yeterince yararlanılamadığı sorusunun cevabının bulunması oldukça önemlidir. Buradan hareketle bu nedenlerin belirlenmesine yönelik farklı çalışmaların yapılması önerilebilir.

Bölgümlere göre öğretmen adaylarının öz yeterlilik algıları hem toplam puan, hem de faktörler açısından anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Genel olarak bakıldığında Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgileri Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük öz yeterlilik algıları, özellikle okul öncesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Türkçe ve Fen Bilgisi öğretmen adaylarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin diğer bölümlere göre, birer öğretim teknoloğu olarak eğitim teknolojilerine ilişkin çok daha fazla ders alıyor olmalarından dolayı normal bir durum olarak değerlendirilebilir. Sınıf öğretmenliği bölümünde de sosyal bilgiler öğretimi, fen bilgisi öğretimi, matematik öğretimi ve ilkökuma-yazma öğretimi gibi dersler öğretim materyallerinin sık sık gündeme gelmesi, sınıf öğretmenliği öğrencilerinin kendilerini öğretim materyallerinden yararlanmaya dönük olarak çok daha yeterli buluyor olmalarına neden olmuş olabilir. Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü öğrencileri ise branşları gereği harita ve yer küre gibi öğretim materyalleriyle sık sık karşılaşılıyor olmalarından dolayı, öğretim materyallerine daha alışık olmuş olabilirler.

Cinsiyetleri bakımından öğretmen adaylarının öğretim materyallerinden yararlanma düzeylerine ilişkin öz yeterlilik algıları yalnızca "Tasarım" faktöründe farklılaşmaktadır. Buna karşın "İçerik", "Kullanma" ve "Toplam" öz yeterlilik puanları açısından anlamlı bir farklılaşma yoktur. Buna göre bayan öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre öğretim materyallerinin tasarımına ilişkin öz yeterlilik algıların daha yüksektir. Diğer boyular açısından ise fark yoktur.